

Geachte leden van de gemeenteraad Winterswijk,

We wensen allemaal een steengroevemuseum en uiteraard is de voor de hand liggende locatiekeuze de rand van de steengroeve. Echter, is dat haalbaar?

De feiten in onderstaand Zwartboek laten zien dat een natuurvergunning voor de bouw van een museum bij de steengroeve niet haalbaar is. Bovendien worden vraagtekens gesteld bij het rendement ervan voor de economie van Winterswijk. Ook wordt er op gewezen dat de exploitatiebegroting van het TT museum niet deugt.

Ik heb dit Zwartboek op 28 maart ter kennis gebracht van het gemeentebestuur, maar ik wil het ook graag onder uw aandacht brengen.

Met vriendelijke groeten,

, 10 mei 2023

ZWARTBOEK TERRA TEMPORALIS

De informatie in dit zwartboek komt uit openbare documenten en emails of gebeurtenissen waarbij meerdere getuigen aanwezig waren.

Tot nu toe heeft de Stichting Terra Temporalis - ondanks een royale subsidie van de gemeente - haar beloftes niet waargemaakt en is niet verder gekomen dan het uitdragen van een populair idee, dat is gebaseerd op een hypothetisch verdienmodel.

Inhoud

1. Geschiedenis
2. Gemeente Winterswijk
3. Financiën
4. Economie
5. Natuur en stikstof
6. Provincie Gelderland
7. Terra Temporalis
8. Sibelco
9. Overleg met omwonenden
10. Toekomst
11. Conclusie

1. GESCHIEDENIS

Omstreeks 2008 kwam de steengroeve in beeld als potentiële publiektrekker voor toeristen, evenals een museum over Mondriaan. Met de jaren is het plan om tot een steengroevemuseum te komen moeizaam voortgestrompeld naar een hoofdpijndossier. Vaak denk ik terug aan de gevleugelde uitspraak van Ollie B. Bommel die zei "Gelukkig heeft mijn goede vader dit niet hoeven meemaken".

Planning Steengroeve Museum

2013 apr Onderweg naar TT (over oprichting Stichting Terra Temporalis): "de opening van het bezoekerscentrum steengroeve zal in 2020 zal plaats vinden".

2018 sep	TT in 'Eerst bezoekerscentrum, daarna Museum bij de Steengroeve': "Ingebruikname Bezoekerscentrum <i>zal plaats vinden in 2020.</i> "
2019 jun	In kadernota voor het museum: subsidie 100.000 in 2019; en in 2020 en 2021 in beide jaren 500.000
2019 jun	1 ^e termijn kadernota: er komt geen exploitatiesubsidie voor museum.
2019 nov	Steengroeve convenant (gestart in 2011) keurt het RAK goed
2019 mei	In kadernota: subsidie voor TT in 2020 500.000 en in 2021 500.000
2020 feb	Vragen VVD fractieleider aan wethouder: alternatieve locatie voor museum?
2021 jun	In januari heeft TT definitieve plan museum gekozen. "Geen beperkingen in stikstofsituatie. Vaststelling bestemmingsplan <i>dit jaar</i> , gebaseerd op verkeers-, archeologisch-, bodem-, akoestisch-, ecologisch- en stikstofonderzoek."
2021 apr	TT Bidbook: "in winter van 2020 is het definitieve ontwerp vastgesteld. In 2021 komt bestemmingsplan steengroevegebied ter inzage. Op 1 januari 2022 moeten vergunningen zijn afgerond. <i>"In 2023 worden de deuren van het museum geopend."</i>
2021 dec	TT: "begin 2022 komt resultaat actualisering van museum concept."
2022 jun	TT: "Voorontwerp voor Museumplan <i>is nog niet klaar.</i> "
2022 jun	TT Politiek Forum: "na voorleggen bestemmingsplan steengroevegebied volgt traject zienswijzen en bezwaarschriften. Daarna <i>nog één of anderhalf jaar vertraging</i> vanwege procedure bij Raad van State.

TT heeft keer op keer de beloofde tijdschema's niet gehaald. Dat komt niet door BOOS, dat zou te veel eer zijn. Belangrijker is de inherente zwakte van het TT plan. Dat klonk drie jaar geleden al door in de gemeenteraad (zie sectie 2).

In juli 2019 dook het woord megalomanie voor het eerst op in de media

Ontwerp steengroeve museum

2. GEMEENTE WINTERSWIJK

Het Ruimtelijk Afspraken Kader (RAK) omlijnt de ruimte die TT wordt toegemeten voor een bezoekerscentrum bij de steengroeve. In 2016 was er al een RAK vastgesteld, maar dat moest worden verruimd voor TT. Aldus besloot de gemeenteraad op 26 november 2019. Ter vergadering hebben vier Winterswijkers ingesproken om hun ernstige bezorgdheid te uiten en alternatieven voor te stellen. Zij wezen op de stikstof problematiek, het Gelders Natuur Netwerk, de verkeersveiligheid, de voordelen van vestiging in het dorp, en de bedrieglijke invulling van de 'betrokkenen paragraaf' in het steengroeve convenant.

Vragen en motie in de gemeenteraad

Op 19 februari 2020 stelde de fractieleider van **coalitiepartij VVD** vijf vragen aan het college, mede naar aanleiding van de totale mislukking van het schetsschuit overleg in de

week ervoor (zie sectie 9). Hij verzocht het college om een meer regisserende rol op zich te nemen voor het museum, om na te denken over de stikstof- en CO2 problematiek, om alternatieve locaties in beeld te brengen, om de functies van het museum te splitsen, en om de verkeersveiligheid te waarborgen.

Kort samengevat antwoordde de WB wethouder op de vijf vragen: nee, nee, nee, nee, nee.

Op 25 juni 2020 stelde de coalitiepartij **GroenLinks** in de gemeenteraad voor 'als derde cultuurdrager aan het cultuurkwartier het bezoekerscentrum Terra Temporalis toe te voegen.'

De fractieleider zei 'dat er niet alleen aandacht aan geologie moet worden besteed, maar ook aan thema's als natuur en landschap en de scholtengoederen'. Ook oppositiepartijen **VW en CDA** stelden voor het bezoekerscentrum naar het centrum te verplaatsen. Zij noemden de

Museumfabriek als mogelijke locatie en merkten op "Deze gedachte werd eerder voorgesteld door de omwonenden bij de Steengroeve, die tegen een groot bezoekerscentrum zijn, dat te veel bezoekers aantrekt en de verkeersonveiligheid vergroot. Maar een kijkje bij de Steengroeve wordt de bezoekers van het bezoekerscentrum niet misgund. Dat kan gerealiseerd worden met een pendeldienst. Het CDA denkt dat deze voorziening in Winterswijk zelf gunstiger is, omdat dan meer mensen daarna het centrum bezoeken."

Volgens de CDA fractieleider gebeurt dat niet als het in Ratum ligt. Hij verwees naar de Vrijetijdsmarkt Obelink, die veel bezoekers trekt van wie er niet veel naar het winkelcentrum gaan.

Aansluitend werd de **MOTIE "Breed durven kijken naar Terra Temporalis"** in deze gemeenteraadsvergadering ingediend door CDA & VW

o.a. overwegende dat:

- *het op meerdere terreinen positieve effecten kan hebben om functies van het bezoekerscentrum te splitsen, waarbij een gedeelte, bijvoorbeeld een bescheiden ontvangstlocatie en uitkijkpunt bij de Steengroeve wordt gerealiseerd en een gedeelte, bijvoorbeeld het bezoekerscentrum, (meer) in het centrum;
- *het wenselijk is dat Terra Temporalis ook een positieve invloed heeft op het centrum en de horeca van Winterswijk;
- *het geplande bezoekerscentrum nabij het Natura2000 gebied Willinks Weust ligt en het beperken van stikstofuitstoot in de omgeving noodzakelijk is;
- *een pendeldienst (met elektrische voertuigen) vanuit het centrum hier ook aan bij kan dragen;

verzoekt het college om:

- *van initiatiefnemer te vragen breder te kijken naar de realisatie van een bezoekerscentrum, waarbij mogelijk de verschillende functies van het bezoekerscentrum fysiek worden gesplitst door deze op meer dan 1 locatie te realiseren;
- *bij de uitwerking van opties ook na te gaan wat het effect zal zijn voor de horeca en het centrum van Winterswijk

De motie kwam alleen van de oppositiepartijen, want coalitiepartij GroenLinks liet het erbij zitten, en dus werd de motie verworpen.

In 2022 zouden betere tijden aanbreken, want in dat jaar vonden gemeenteraadsverkiezingen plaats. In de periode van coalitievorming pleitten sympathisanten van BOOS in een 'pitch-

bijdrage' voor een geologisch museum in de dorpskern. Dat was op uitnodiging van de voormalige oppositiepartijen VW en CDA die samen met de PvdA de nieuwe coalitie gingen vormen. Dat schiep verwachtingen bij de critici van het TT museumplan, want:

NU KUNNEN VW EN CDA HUN MOTIE UITVOEREN!

Maar dat deden ze niet. Integendeel! Weliswaar hadden VW, CDA en PvdA in hun coalitieakkoord vastgelegd: "Wij brengen het bestemmingsplan voor het bezoekerscentrum in procedure *zodra de initiatiefnemers de financiering rond hebben*. En de middelen hiervoor reserveren we tot eind 2024. Maar..... dit akkoord werd door de CDA wethouder al binnen een paar maanden gebroken toen hij aankondigde 'over de schaduw van het coalitieakkoord heen te springen'. Het kwam er op neer dat de nieuwe coalitie het omgekeerde ging doen van wat ze beloofd hadden, namelijk *eerst* bestemmingsplan goedkeuren, *daarna* financiering zoeken.

Over de schaduw van een akkoord heen springen is een mooie literaire vondst, maar de volksmond vertaalde dit in kiezersbedrog. Dit was goed te zien op spandoeken in Ratum.

Sindsdien is een beklemmende situatie ontstaan mede door ontluisterende reacties van de VW wethouder cultuur, die zich niet toegankelijk betoont voor nieuwe ideeën over de vestiging van een geologisch museum in het dorp. De wethouder schrijft dat je

daarvoor bij de wethouder voor het steengroevegebied moet zijn. Culturele dissidentie is in de coalitie niet welkom!

Wat nu? Een **petitie** organiseren! Inderdaad, op 26 januari 2023 is een petitie aangeboden aan de gemeente met het verzoek om te kiezen voor een museum dat in het dorp wordt gevestigd. De argumenten waren in essentie dezelfde als in de motie die de oppositie al in juni 2020 in de gemeenteraad had ingediend. De online petitie was zeer succesvol met meer dan 1280 ondertekeningen. Hiermee werd overduidelijk aangetoond dat de locatie van het steengroevemuseum niet een probleem is van *omwonenden*, maar van *Winterswijk*. Van de gemeente is tot op heden geen enkele reactie op de petitie vernomen...

3. FINANCIEN

De financiële gegevens over het museumplan komen uit het TT bidbook van april 2021. De verantwoordelijke CDA wethouder heeft nog op 3 oktober 2022 schriftelijk bevestigd dat dit bidbook het nu voorliggende plan is. De wethouder schreef dat hem niets bekend was over een aangepast plan.

Maar de exploitatiebegroting volgens het bidbook roept klemmende vragen op.

Exploitatiebegroting op basis van 20.000 bezoekers per jaar

Inkomsten		Uitgaven	
Entreegelden	100.000	personeel	75.000
Pyrietpaviljoen	10.000	Vrijwilligers	5.000
Ronleidingen	5.000	Energie & Water	15.000

Paleolab	2.500	Verzekeringen	7.500
Horeca	20.000	Onderhoud	20.000
Museumshop	10.000	Kantoor / ICT	10.000
Verhuur/arrangementen	5.000	Marketing	10.000
Universiteit van Ratum	5.000	Accountant	3.000
Scholen	10.000	Onvoorzien	10.000
Totaal excl. 21% BTW	167.000	Totaal excl. 21% BTW	165.500
Positief resultaat 2.000			

De exploitatiebegroting blijkt ongewijzigd te zijn sinds de powerpont presentatie 'Planontwikkeling Bezoekerscentrum Steengroeve' door de secretaris TT in de gemeenteraad op 1 maart 2018. In de tussenliggende drie jaar heeft TT er dus niets aan gewijzigd, ondanks de pretentie van door-ontwikkelen en actualiseren. Dat is niet geloofwaardig. Desondanks heeft de voorzitter TT in een overleg in De Twee Bruggen op 25 november 2022 de begroting bestempeld als zeer solide en hij 'verwachtte zelfs meer dan 25.000 museumbezoekers'. Van kritiek op de begroting wilde hij niets weten, wat tot gerede twijfel leidt aan het woord van de voorzitter. De fractie D66 heeft al op 2 juni 2022 gewezen op kostenontwikkelingen en inflatiepercentages.

Maar de belangrijkste zwakte van deze exploitatiebegroting is dat geen rekening wordt gehouden met een aanlooperperiode van enkele jaren. Ook bij Museum Villa Mondriaan groeide het gehoopte aantal bezoekers slechts langzaam. En de kosten gaan voor de baat uit! In een glorieus openingsjaar zal de gemeente kans zien om een verlies te verhullen door het te absorberen in andere posten. Daarna voelt de gemeente zich gedwongen om de verliezen jaarlijks bij te passen, tot blijkt dat die verliezen structureel zijn en dat de economie van het dorp weinig profiteert van de bezoekers van het steengroevemuseum. Na 10 jaar zware verliezen, opgeteld tot mogelijk een half tot een miljoen euro, volgt dan verkoop van het museum aan bijvoorbeeld Leisure Land, die er een Dinosaurus bij zal zetten en een stel opgeleukte Flintstones, om er een pretpark van te maken. Wat zou Ollie B. Bommel daarover hebben gezegd?

En hoe staat het met de **Financiering**? Volgens het bidbook van april 2021:

Financiering		Begroting	
Gemeentelijke bijdrage	1.100.000	Stichtingskosten	3.300.000
St. TT bijdrage	1.100.000	Inrichting	700.000
Nog te realiseren	1.800.000		
Totaal excl. 21% BTW	4.000.000	Totaal excl. 21% BTW	4.000.000

In de TT presentatie van 2 juni 2022 werd die 1,8 miljoen van de Provincie verwacht:

<u>Bijdragen</u>		<u>Kosten</u>	
Gemeente	1.100.000	Plan ontw. + Best. Plan	100.000
St. Terra Temp	1.100.000	Bouwkosten	2.125.250
Provincie	1.800.000	Pyriet Paviljoen	134.500
Rondleidingen	10.000	Alg. Kosten aannemer	644.000
		Stelpost inrichting	750.000
		Stelpost omgeving	250.000
Totaal:	4.010.000	Totaal:	4.003.750

Uiteraard heeft de gemeente **voorwaarden** verbonden aan de subsidie van 1,1 miljoen euro. Op 25 juni 2019 in de gemeenteraad onder 1^e termijn kadernota 2019, stelde de WB wethouder: “Daarna **geen exploitatiesubsidie**”. En de WB fractieleider: “Dit is een eenmalige: twee keer een eenmalig bedrag dat we uitkeren. Ze hebben uitdrukkelijk gezegd dat hierna de exploitatie sluitend wordt, **we hoeven dus niet meer na te betalen.**”

En op 24 augustus 2021 in een B&W nota **Voorwaarden gemeente voor subsidie TT**: “Maximaal 100.000 euro voor voorbereiding. Naast de verplichtingen die in de Algemene wet bestuursrecht vermeld staan gelden de volgende verplichtingen:

- indien de prestaties waarvoor de subsidie is verleend niet (volledig) worden uitgevoerd dan dient u ons hierover binnen twee weken schriftelijk te informeren. Indien u de activiteiten gewijzigd wilt uitvoeren of indien u de activiteiten niet tijdig kunt afronden, dan verzoekt u ons voorafgaand en uiterlijk voor 30 november 2022 gemotiveerd en schriftelijk om toestemming. Het niet naleven van voornoemde meldingsplicht kan negatieve gevolgen hebben voor deze subsidieverlening/vaststelling en eventuele subsidieaanvragen in de toekomst.

- **de gesubsidieerde activiteiten dienen te zijn afgerond op 31 december 2022.** Dit betekent dat de verplichtingen die betrekking hebben op de subsidiabele kosten van het project vóór deze datum dienen te zijn aangegaan. De door u te verrichten betalingen in verband met de gesubsidieerde activiteiten moeten voor 31 december 2022 plaatsvinden. Indien het project langer doorloopt dan de gestelde termijn dient u vóór 30 november 2022 een **schriftelijk gemotiveerd verzoek** in te dienen voor verlenging van de termijn.”

Het is duidelijk dat TT de termijnen niet heeft gehaald. Of inderdaad TT het verplichte verzoek voor verlenging heeft ingediend, weten we niet. Het zou kunnen dat een ambtenaar van de gemeente dat weet, maar het aan niemand vertelt.

4. ECONOMIE

Alle geologische musea in Nederland liggen in de bebouwde kom van dorp of stad - evenals bekende geologische musea in andere Europese landen - en dat geldt ook voor praktisch alle natuurmusea in Nederland. Daar zijn o.a. economische redenen voor, maar die worden in Winterswijk nog te weinig onderkend. Men neemt als vanzelfsprekend aan dat toeristen die een museum in Ratum bezoeken, geld zullen besteden in het dorp. Maar, zoals de CDA fractieleider in zijn oppositietijd al opmerkte (sectie 2), leert de Vrijetijdsmark Obelink die 4 km buiten het dorp ligt, dat je dat niet zomaar mag aannemen. Meer dan een miljoen mensen uit heel Nederland komen jaarlijks naar Obelink, maar slechts zeer weinigen brengen dan ook meteen een bezoek aan het dorp. Sinds jaar en dag is dit een feit ondanks pogingen van de gemeente om het te veranderen. De Stichting Terra Temporalis beweert dat het gedrag van toeristen en fossielenjagers niet vergeleken mag worden met dat van de bezoekers aan Obelink, maar dit is een pure veronderstelling zonder onderbouwing.

De Winterswijkse winkeliersvereniging ABH-City is inderdaad niet meegegaan in het wensdenken van Terra Temporalis. Toen ABH-City door TT werd gevraagd om steun te betuigen aan het plan voor een museum bij de steengroeve, is dit door de voorzitter van ABH-City geweigerd.

Ook biedt het plan van TT nauwelijks een directe bijdrage aan de werkgelegenheid in Winterswijk. Begroot wordt werk voor slechts 1,5 fte (full time equivalent) en verder moet het museum steunen op **bijdragen van vrijwilligers**. Dit is een heel zwak punt. Er zou een competitie ontstaan met heel veel andere organisaties, o.a. in de zorgsector, die steeds meer afhankelijk zijn van schaarse vrijwilligers. Ook nu al lijkt Terra Temporalis moeite te hebben om voldoende vrijwilligers aan te trekken voor rondleidingen in de steengroeve. In het jaar 2022 beschikte de stichting nog over 30 vrijwilligers, terwijl dat aantal in februari 2023 is geslonken tot 20 (volgens mededelingen van TT zelf). In de media adverteert TT om nieuwe kandidaten te werven.

De gemeente is ervan overtuigd dat het steengroevemuseum op jaarbasis meer toeristen zal aantrekken, omdat het een 'slechtweer-voorziening' biedt en daardoor een seizoen-verlengend effect bewerkstelligt. Met andere woorden: in maart/april en oktober/november zullen meer toeristen geld besteden in Winterswijk, omdat je bij slecht weer kunt schuilen in een museum dat in Ratum staat. Hoe mooi wil je het hebben? Voor dit hypothetische verdienmodel moeten belastingbetalers dus 3 miljoen investeren.

Achterhoek Promotie sluit zich maar al te graag aan bij dit soort pr campagnes. Maar is de Achterhoek niet evenzeer of zelfs meer gediend met een aansprekend museum in het dorp nabij hotels, restaurants en winkels? Dan is het museum bovendien bereikbaar met openbaar vervoer.

In de vergadering op 8 december 2022 van de gemeentelijke Adviescommissie Cultuur Historie is opgemerkt dat als het TT museum een feit is en er tekorten bij de exploitatie ontstaan (zoals verwacht wordt), deze tekorten door de gemeente zullen worden aangevuld, mogelijk ten koste van de subsidies aan andere musea. Na deze opmerking bleef het akelig stil in de vergadering.

5. NATUUR EN STIKSTOF

Het stikstofprobleem vormt een harde realiteit, maar dat besef is bij veel Winterswijkers nog niet doorgedrongen. Willinks Weust staat bij de meest stikstof-gevoelige natuur in Nederland en bij de 14 meest bedreigde Natura 2000 gebieden van het totale aantal van 162 gebieden. Toch plant men de locatie van het museum op slechts 150 meter van de Willinks Weust en op een scharnierpunt van het Gelders Natuur Netwerk met bijzondere flora en fauna:

rugstreeppad, kamsalamander, muurhagedis, levendbarende hagedis, boommarter, bunzing, oehoe, bosuil, zwarte specht, wespandief, hondskruid, gele morgenster en nog minstens 20 andere, die allemaal wettelijke bescherming genieten.

Maar er is meer dan stikstof. De voorstanders van een museum bij de steengroeve lijken niet te beseffen dat het gebied beschermd wordt door de Wet Natuurbescherming.

De Wet Natuurbescherming is van toepassing, zie art.2.8 Natura 2000 gebieden:

"Gedeputeerde staten verlenen voor het project, bedoeld in het eerste lid, uitsluitend een vergunning, indien uit de *passende beoordeling* de zekerheid is verkregen dat het plan, onderscheidenlijk het project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zal aantasten. Een ontheffing zal niet mogelijk zijn omdat het plan niet voldoet aan de ADC toets." (A staat voor alternatief, D voor dwingende reden, C voor compensatie)

Op grond van deze wet moet dus de gemeente om een vergunning te verwerven door middel van een 'passende beoordeling' met zekerheid aantonen dat een bestemmingswijziging van het steengroevegebied de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast. De Provincie en eventueel de rechter beoordelen of de ingediende passende beoordeling acceptabel is voor de beoogde gebiedswijziging.

In plaats van een natuurtoets voor een passende beoordeling laten aanvragers vaak een 'QuickScan' of 'voortoets' uitvoeren door een deskundig adviesbureau. Maar als er sprake is van stikstofdepositie op reeds overbelaste natuur zal dit in de meeste gevallen niet voldoende zijn, omdat effecten niet bij voorbaat kunnen worden uitgesloten. Een passende beoordeling is dan noodzakelijk.

Hierbij is van toepassing een uitspraak van de Raad van State op 2 november 2022, waarmee de zogenaamde **bouwvrijstelling** werd geschrapt. De uitspraak is gebaseerd op een Europese wet die zegt dat stikstofuitstoot alleen mag als het zeker is dat er geen natuurschade optreedt. Per bouwproject moet dus worden onderzocht wat de stikstof gevolgen zijn voor beschermde natuurgebieden.

De Raad van State bepaalde dat dit zelfs van toepassing is in een project (het Porthos project) waarbij de hoeveelheid stikstof die neerkomt in de natuur twee jaar lang maximaal met slechts een fractie van 1% omhoog gaat.

De gemeente Winterswijk heeft in het verleden twee maal een **QuickScan/natuurtoets laten uitvoeren, als volgt.**

QuickScan door Staring Advies, 3 juni 2019, en QuickScan natuurtoets bezoekerscentrum steengroeve in Winterswijk. Het rapport vermeldt de volgende punten.

Conclusie: Het plangebied ligt tegen de Groene Ontwikkelingszone en het Gelders Natuur Netwerk aan. Nieuwe functies binnen het GNN zijn niet mogelijk, tenzij:

- a. geen reële alternatieven aanwezig zijn;
- b. sprake is van redenen van groot openbaar belang;
- c. de negatieve effecten op de kernkwaliteiten van het gebied, de oppervlakte en de samenhang zoveel mogelijk worden beperkt; en
- d. de overblijvende negatieve effecten op de kernkwaliteiten van het gebied, de oppervlakte en de samenhang gelijkwaardig worden gecompenseerd.

Door de geplande ruimtelijke ontwikkeling is sprake van een negatief effect op een aantal kernkwaliteiten en ontwikkelopgaven. Aan bovenstaande voorwaarden zal voldaan moeten worden om de geplande ruimtelijke ontwikkeling mogelijk te maken. Echter zal met name het oppervlakteverlies van een bijzondere bos niet eenvoudig te compenseren zijn. Hiervoor zal in overleg met de provincie Gelderland naar gekeken moeten worden.

Natura 2000: Het uitvoeren van een voortoets is noodzakelijk om te bepalen of sprake is van negatieve effecten. Hierbij is een AERIUS berekening noodzakelijk aangezien er mogelijk sprake is van een permanente toename van stikstofdepositie in het Natura 2000-gebied 'Willinks Weust'.

Beschermde flora en fauna: Aanvullend onderzoek is noodzakelijk

Quickscan door SAB, 12 augustus 2020. Het rapport vermeldt de volgende punten.

Conclusie Natura 2000-gebied Willinks Weust ligt nabij het plangebied. Een negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen van dit Natura 2000-gebied is vanwege een mogelijke toename in stikstofdepositie door de ruimtelijke ontwikkeling in het plangebied niet uit te sluiten. Ook zijn andere verstoringen door de korte afstand niet op voorhand uit te sluiten. Nader onderzoek in de vorm van een voortoets Wet natuurbescherming is daarom noodzakelijk.

Soortenbescherming Ook wijst SAB op de Zorgplicht, voor alle in het wild levende dieren en planten. “In en rondom het plangebied kunnen in het wild levende planten en dieren aanwezig zijn. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor deze soorten en hun directe leefomgeving.”

Beide QuickScans wijzen er dus op dat de gemeente door een passende beoordeling zal moeten **aantonen dat een gebiedswijziging de natuurlijke kenmerken van het steengroevegebied niet zou aantasten**. Adviesbureaus laten zich voor dit soort studies goed betalen.

BOOS verstrekt geen opdrachten aan bureaus. Wel is er vanuit BOOS goed overleg met een vooraanstaande milieuorganisatie. Die heeft gedeelde zorgen over de mogelijke ontwikkeling van het steengroevemuseum. Voorop staat de vraag of de voorspelde bezoekersaantallen geen onaanvaardbare verstoring opleveren voor Willinks Weust. In tweede instantie is ook de ruimtelijke en landschappelijke inpassing van gebouw en benodigde parkeerruimte punt van zorg.

De gemeente zou zich sterker kunnen profileren **als milieubewuste gemeente**. Het potentieel hiervoor wordt nog nauwelijks benut, terwijl het verwerven van de Europese Green Leaf Award (wegens bewuste energietransitie en zorgvuldige afvalverwerking) in 2022 wel een aanzet vormde. Zorgen voor energie en klimaat vormen tegenwoordig geen onderscheidende factoren meer, maar milieubewustzijn heeft meer kanten. Onze ‘groene’ gemeente met zijn coulisselandschap kan toeristen aantrekken door het promoten van milieumaatregelen en voorzieningen in het buitengebied. Daarbij hoort een zorgvuldige omgang met de Natura 2000 gebieden en het aanbieden van milieuvriendelijk transport naar de steengroeve en elders, om milieuschade door particulier autoverkeer te beperken (vergelijk de zonnetrein Nijmegen). Winterswijk kan een parkeerverbod instellen in een zone rondom de Natura 2000 gebieden.

Het steengroevetheater (15.000 bezoekers per jaar) met autoverkeer en de rondleidingen in de groeve (12.000 per jaar) vormen uiteraard ook een belasting op de naastgelegen Willinks Weust. Die schade mag niet wordt vergroot door de bouw en het gebruik van een museum voor nog eens 25.000 bezoekers per jaar. Al op 28 mei 2021 heeft de minister op Kamervragen geantwoord dat alle activiteiten met een verkeer aantrekkende werking bij een Natura 2000 gebied vergunning plichtig zijn. In feite wordt het voortbestaan van het populaire

steengroevetheater bedreigd door het plan voor een museum bij de groeve. Stel dat we moeten kiezen tussen het wel-succesvolle theater en dat museum daar, waarvoor kiezen we dan?

6. PROVINCIE GELDERLAND

Met steun van de gemeente hoopt Terra Temporalis 1,8 miljoen euro van de Provincie los te krijgen. Daarvoor heeft vele malen ambtelijk en bestuurlijk overleg van de gemeente met het provinciebestuur plaats gevonden, met name in de tijd van de vorige WB wethouder, die het steengroevemuseum zelfs tot 1 van zijn 3 speerpunten heeft verklaard en regelmatig overlegde met de TT voorzitter. Dit heeft echter niet geleid tot een concrete toezegging over financiering of anderszins.

Afgelopen zomer heeft de secretaris TT een poging gedaan om de leden van de Provinciale Staten mee te krijgen voor de financiering van TT door een gift, die in strijd is met de **integriteitscode** van de Provincie. Deze actie heeft veel verontwaardiging gewekt in Winterswijk en de penvoerder van BOOS heeft de Commissaris van de Koning, de Gedeputeerden en de 16 fracties van de Provinciale Staten hieromtrent geïnformeerd. Daarop antwoordde de Commissaris mede namens gedeputeerden "De provincie Gelderland heeft integriteit hoog in het vaandel staan en als commissaris van de Koning ben ik verantwoordelijk voor de bestuurlijke integriteit van de provincie". Ook schreef de Commissaris "Ik waardeer dat u de tijd heeft genomen om ons hierop te wijzen." Verder schreef de Commissaris dat er geen toezegging is gedaan over een financiële bijdrage aan het Steengroevemuseum.

In mei 2021 heeft de Provincie de **Beleidsregels** stikstof Gelderland vastgesteld. Daarin staat dat er uitsluitend gesaldeerd mag worden met *feitelijk gerealiseerde* capaciteit. En gebruikmaken van een tegoed uit het stikstofregistratiesysteem kan pas nadat de volledige projectaanvraag is ingediend bij de Provincie. Concreet betekent dit voor het plan van TT dat het potentieel aan stikstofruimte van het door de firma Steyngoed (i.e. de beoogde mecenas) aangekochte aanpalende graslandje pas benut zou kunnen worden ten behoeve van het museum wanneer dat landje feitelijk is onttrokken aan de agrarische bestemming. Verder is op grond van de beleidsregels intern salderen niet mogelijk ten behoeve van de bouw en het gebruik van het museum.

In januari 2022 heeft de Provincie de Omgevingsverordening Gelderland vastgesteld. Daarin gelden stringente maatregelen ten aanzien van het beschermen van de Groene Ontwikkelingszone, de extensieve openluchtrecreatie en het Gelders Natuurnetwerk.

Voorts heeft op 1 februari 2022 de Provincie een besluit bekend gemaakt over het openstellen van extern salderen, dat beoogt waarborgen in te bouwen voor het verantwoord gebruik van stikstof depositieruimte. Dus: hoe verantwoord is het om schaarse stikstofruimte te gebruiken voor een museum bij een natuurgebied i.p.v. voor PAS melders en uit te kopen piekbelasters?

Op 8 november 2022 heeft de Provincie de beleidsregels salderen in Gelderland gewijzigd, om daardoor de provinciale controle nog verder te versterken. Dit kan van belang zijn voor de verplichte Europese Natuurdoelen, die iedere provincie voor 1 juli 2023 moet formuleren. Heel Nederland is opgeschrikt door een recent besluit van de provincie Noord-Brabant. Daar

was gebleken dat de natuurdoelen met de huidige maatregelen niet gehaald kunnen worden. Daarom heeft die provincie op 20 februari 2023 besloten tijdelijk geen vergunningen meer voor bouwprojecten te verlenen, wanneer die stikstof uitstoten in de buurt van Natura 2000-gebieden.

Inmiddels is op 2 november 2022 de in sectie 5 al genoemde bouwvrijstelling door de Raad van State opgeheven. Dit houdt in dat voor de bouwfase van een nieuw project een natuurvergunning vereist is. Dit is van groot belang voor de Natura 2000 gebieden en het is geen goed nieuws voor de bouw van een museum nabij de Willink Weust.

Op 7 februari 2023 heeft de Provincie op grond van de Algemene Wet Bestuursrecht bepaald dat de Provincie kan **besluiten een aanvraag niet te behandelen**, indien de aanvrager niet heeft voldaan aan enig wettelijk voorschrift voor het in behandeling nemen van de aanvraag, of indien de verstrekte gegevens en bescheiden onvoldoende zijn voor de beoordeling van de aanvraag of voor de voorbereiding van de beschikking.

7. TERRA TEMPORALIS

Het bestuur van de Stichting Terra Temporalis (opgericht in 2013) bestaat uit 4 personen, van wie één persoon in de gemeente Winterswijk woonachtig is. De manier waarop het bestuur tot stand is gekomen en de financiën roepen ongemakkelijke vragen op.

TT is van meet af aan nauw verbonden met de Stichting Erfgoed en Nationaal Landschap Winterswijk (opgericht in 2008) middels een personele unie in de persoon van de voorzitter. Voor zover bekend bestaat het bestuur van de Stichting Erfgoed uit één persoon – de voorzitter – die zelfstandig bevoegd is de stichting te vertegenwoordigen en tevens verantwoordelijk is voor de dagelijkse leiding. In 2013 heeft hij namens de Raad van Toezicht zichzelf namens de Stichting Erfgoed om niet ter beschikking gesteld om als voorzitter te dienen van de op te richten stichting TT. (En hetzelfde voor de Stichting Steengroeve Theater Winterswijk.)

Ook financieel zijn de twee stichtingen nauw verbonden, aanvankelijk met één en dezelfde bankrekening. De financiën van TT en de Stichting Erfgoed waren communicerende vaten tot TT een zelfstandige boekhouding is gaan voeren. Dat is pas 8 jaar na de oprichting gebeurd en ook nu nog is veel onduidelijk gebleven. Beide stichtingen hebben de ANBI status aangevraagd en verkregen, maar geen van beide voldoen aan de wettelijke verplichtingen daarvoor. Immers, ze publiceren niet hun 'staat van baten en lasten' en geven geen adequate toelichting op de balans. Hierdoor blijft ruimte voor allerlei speculaties over wie wat betaalt aan wie voor wat. Dit is des te pijnlijker omdat beide stichtingen subsidies ontvangen uit publieke gelden (provincie en gemeente).

Aanvankelijk maakte een 'mecenas' deel uit van het bestuur van TT. Deze mecenas heeft via zijn firma Steyngood BV voor het beoogde museum een aanpalend stuk grond aangekocht, dat als parkeerterrein voor museumbezoekers moet dienen. Volgens verwachting zou deze mecenas ook de bouw van het museum mede financieren, maar die verwachting is niet waargemaakt en de mecenas heeft zich ook teruggetrokken als lid van het TT bestuur.

Inmiddels heeft de oprichter-voorzitter van het TT bestuur de voorzittershamer overgedragen en is nu secretaris/penningmeester/kwartiermaker van het bestuur.

Promotie: Het TT bestuur heeft door de jaren heen zeer veel aandacht besteed aan de promotie van het museumplan. Een commissie van aanbeveling is gevormd, bestaande uit niemand minder dan twee oud-ministers (één oud-commissaris van de koningin), er is een commissie van toezicht gevormd (met een oud-burgemeester), en er werd intensief gepromoot, niet alleen in de media (krant, tv, YouTube en huis aan huis berichten) en een digitale bijeenkomst, maar ook bij alle gemeentes in de Achterhoek en samen met het gemeentebestuur en -ambtenaren bij de provincie in Arnhem. In de Storm zijn glanzende brochures gepresenteerd aan gemeenteraadsleden en hotemetoten, en schitterende plaatjes van een architectenbureau werden overal getoond. Relaties met universitaire instellingen werden nadrukkelijk geëtaleerd en allerlei organisaties werden aangeschreven voor een steunbetuiging. In iedere aflevering van het gemeentenieuws verschenen opwekkende berichten over de voortgang van het museumplan. De uitgebreide pr machinerie van TT werd gesteund door een subsidie van 100.000 euro van de gemeente voor de voorbereiding van het museum. Bovendien hebben gemeenteamttenaren en -adviseurs veel tijd besteed aan de ondersteuning van het TT plan.

De intensieve promotie van TT is in Winterswijk aangeslagen en ook de gemeenteraad bleek niet bestand tegen het publiciteitsgeweld en de welbespraaktheid van de TT oprichter, die goede banden onderhield met de destijds grote WB fractie in de gemeenteraad. Maar recent waren er ook enkele missers. Goede sier maken met een ANBI status, maar daarbij niet aan de wettelijke verplichtingen voldoen, is ernstig. Niet minder ernstig is de poging tot beïnvloeding van alle 75 leden van de Provinciale Staten door hun een geschenk aan te bieden, dat een materiele waarde heeft van 2x89 euro per persoon.

En recent was er een miskleun door een rondleider van TT, die in de krant beweerde dat alle vier door hem genoemde voorbeelden van geologische musea in het buitenland aan de rand van een steengroeve waren gebouwd buiten stad of dorp. De zogenaamde informatie bleek al snel aantoonbaar het tegendeel van de waarheid te zijn.

Waarom besteedt TT zo extreem veel aandacht aan netwerken en PR? Immers, goede wijn behoeft geen krans! Heeft het bestuur heimelijk geen vertrouwen in zijn plan? Hoe dan ook, TT is niet verder gekomen dan het bespelen van publiek ter wille van applaus. En het bestuur blijkt niet van zins de realiteit onder ogen te zien buiten het decor van de zelfgecreëerde bubbel. Daarom is TT niet geschikt als organisatie om een nieuw museum tot stand te brengen.

Een museum is niet hetzelfde als een theater en een steengroevemuseum is iets anders dan een steengroevetheater. Dit onderscheid werd niet gemaakt door de TT voorzitter, toen hij in de sessies voor de museumvisie beweerde dat zijn museum over 300 vrijwilligers beschikt. Hij had het kennelijk over zijn theater, maar kennelijk was dat voor hem hetzelfde. En het is ook niet waar dat de VHM zijn steengroevemuseum wil overdragen. Foei!

De nauwe relatie van de Stichting TT met de Stichting Erfgoed heeft niet tot succes geleid. Aan gemeentelijke steun heeft het niet ontbroken, maar de regie schiet tekort. Er is maar één conclusie mogelijk: ontvlechting van de Stichting TT en de Stichting Erfgoed Winterswijk is noodzakelijk. Dat is nodig voor transparantie, accountability, effectiviteit en zuivere verhoudingen.

8. SIBELCO

Sibelco is van oorsprong een Winterswijks kalkwinningsbedrijf, maar is nu eigendom van een multinational. Het is uitgegroeid tot een afvalverwerkingsbedrijf door het verwerken van verbrandingsresten uit elektriciteitscentrales en vuilverbrandingsovens. Die resten worden dagelijks door tientallen grote vrachtauto's aangevoerd. Daarmee is Winterswijk onbedoeld een van de afvalputjes van Nederland geworden. Sibelco wil uitbreiden met nieuwe ontginningen in Ratum.

Sibelco faciliteert TT, dat zijn museum mag bouwen op grond van het bedrijf. Dit wordt niet door alle omwonenden gewaardeerd. Maar in de Nieuwsbrief van juni 2021 over Gebiedsontwikkeling Steengroeve - Gemeente Winterswijk stelt Sibelco: "Maar uiteraard stellen we de grond pas echt beschikbaar als alle vergunningen zijn verleend. We willen wel zeker weten dat aan alle voorwaarden is voldaan en dat alle procedures zorgvuldig zijn doorlopen." Dat is mooi gezegd.

De site-manager van Sibelco heeft herhaaldelijk tegen omwonenden gezegd dat Sibelco alle eventueel overtollige stikstofruimte van het bedrijf ten goede zal laten komen aan het Natura 2000 gebied Willinks Weust en niet aan Terra Temporalis voor een steengroevemuseum. Ook dat is mooi gezegd.

9. OVERLEG MET OMWONENDEN

In 2011 is TT begonnen met het smeden van een convenant om alle partijen die een rol spelen in het steengroevegebied, mee te krijgen voor het museumplan. Dat 'Steengroeve Convenant' bleek zeer bruikbaar te zijn om de gemeente ervan te overtuigen dat 'iedereen' het eens was met het TT plan. Op de samenstelling, de werkwijze en de conclusie van dat convenant is wel het een en ander aan te merken, maar dat wordt in dit zwartboek achterwege gelaten.

Op 12 februari 2020 heeft TT de omwonenden van de steengroeve uitgenodigd voor een 'schetsschuit overleg' in gebouw Emma in Ratum. Het had een mooie avond moeten worden met welwillend applaus voor het museumplan. Maar niets daarvan, de opkomst was overweldigend en de bijeenkomst liep totaal uit de hand. Op die avond is het email platform BOOS ontstaan.

BOOS is een platform (omgevingsbelang.steengroeve@gmail.com) waarop sympathisanten middels email elkaar vinden in hun verzet tegen het museum plan. (BOOS neemt geen deel aan sociale media.) De sympathisanten pleiten voor de vestiging van een steengroevemuseum in de dorpskern van Winterswijk en bij gelegenheid voeren ze het woord in de gemeenteraad. Al snel groeide BOOS uit tot meer dan 250 sympathisanten uit heel Winterswijk.

Sympathisanten van BOOS schrijven kritieken en pleidooien in Achterhoek Nieuws en brengen documenten onder de aandacht van de gemeente.

In de zomer van 2020 heeft TT een poging ondernomen om met de omwonenden van de steengroeve in gesprek te komen. Echter, omdat TT niet bereid bleek om tevoren informatie te verschaffen over doel en/of agenda voor zo'n gesprek, hebben slechts vier omwonenden zich – beleefdheidshalve - ervoor beschikbaar gesteld.

In het jaarverslag 2020 van de Stichting Erfgoed en Nationaal Landschap Winterswijk staat onder het hoofdje Bezoekerscentrum de Steengroeve: "Uiteindelijk hebben er twee gesprekken met 4 vertegenwoordigers uit de buurt plaats gevonden maar gezamenlijk is vastgesteld dat er geen constructieve relatie ontstond." Dat klopt, geen constructieve relatie, maar het is niet waar dat die vier mensen *vertegenwoordigers* uit de buurt waren.

TT weigert om concrete informatie te geven aan omwonenden

Tot nu toe hebben omwonenden geen enkele concrete informatie ontvangen over de geclaimde aanpassingen van het plan, dat TT in april 2021 in haar bidbook heeft gepresenteerd. Zoals in sectie 3 van dit zwartboek is vermeld, heeft de verantwoordelijke wethouder op 3 oktober 2022 geschreven dat het bidbook nog steeds het voorliggende voorstel vormt. Over wat voor museum of bezoekerscentrum hebben we het nu eigenlijk?

Op 25 november 2022 heeft de voorzitter TT een poging ondernomen om het belang van het TT initiatief 'nog eens door te spreken' met vier omwonenden die hij daarvoor had uitgenodigd in De Twee Bruggen, maar hij negeerde verzoeken om informatie vooraf. De poging is dan ook mislukt. Na de opening door de voorzitter trad tot totale verrassing van de vier genodigden de wethouder binnen. De voorzitter acteerde alsof hij blij verrast was en droeg daarop het voorzitterschap van de bespreking zogenaamd aan de wethouder over. Verbijsterde omwonenden hebben deze act ervaren als een grof gebrek aan respect en voelden zich gevangen in een hinderlaag. Tot een gesprek is het dan ook niet gekomen. Desondanks heeft de voorzitter het bestaan om de volgende dag de omwonenden in een mail te bedanken voor 'het plezierige gesprek dat we onder leiding van de wethouder hebben gehad'.

Een dergelijke opstelling laat zien dat TT niet geïnteresseerd is in overleg, maar slechts aan het gemeentebestuur wil kunnen rapporteren dat aan de 'betrokkenen paragraaf' is voldaan. Dit blijkt ook uit de piketpaaltjes show.

Piketpaaltjes

Terra Temporalis heeft in de krant *iedereen* in Winterswijk uitgenodigd om op 16 december 2022 bij de steengroeve te komen kijken hoe de plannen voor een steengroevemuseum er uit zien. Welnu, behalve vijf omwonenden bestond het publiek uit drie of vier personen en een aantal rugstreeppadden die daar leven. Kom kijken naar onze voetafdruk luidde de uitnodiging van TT, kom naar onze show, jullie mogen kijken naar de piketpaaltjes die wij in de grond gaan slaan, en de vlag die we gaan hijsen tot de hoogte van het gebouw (zo te zien 9 meter, maar niets staat op papier).

Namens TT was er de architect, de secretaris-penningmeester-kwartiermaker en de professor uit Utrecht. De voorzitter is ook even komen kijken. Een interviewer met camera van 1Achterhoek was aanwezig.

Ook de verantwoordelijke wethouder was er. Het is dezelfde CDA-wethouder die in zijn oppositietijd voorstander was van een *kleinschalig aangepast bezoekerscentrum* en nu de weg wil verleggen voor een groot *museum* van 4,1 miljoen euro volgens het bidbook van TT. Daarvoor heeft die wethouder dus onlangs het coalitieakkoord gebroken. Hij blijft ons verbazen.

Hoe is de show verlopen? Heel treurig en niet alleen omdat het koud was. Wat was er te zien? Een aantal piketpaaltjes, die tot niets verplichten. TT is – ondanks dringend verzoek - niet bereid of in staat om aan de omwonenden concrete gegevens te verschaffen over het museumplan. Zelfs een exemplaar van het bidbook mocht op last van de secretaris/penningmeester/kwartiermaker niet worden afgegeven aan een omwonende. Omdat TT geen concrete informatie geeft over de afmetingen van het museum, hebben de omwonenden zelf meetlinten meegebracht en nagemeten waar die piketpaaltjes werden neergezet. Dit om tenminste enige concrete gegevens te verzamelen, zo nodig voor controle in de toekomst. Dat was het meest levendige en aardigste deel van de happening, maar het is niet op tv verschenen.

De secretaris/penningmeester/kwartiermaker zag geen enkel probleem in de noodzakelijke wegomlegging met een haakse bocht en wees waar de aarden wal moet komen te liggen, en ook de rij eikenbomen die gekapt moeten worden voor zijn museum. De architect beschreef zijn fraaie ontwerp van het gebouw en de professor/bestuurder uit Utrecht getuigde enthousiast van zijn passie voor fossielen. Maar de professor leek ook een beetje beduusd door wat er om hem heen gebeurde. Dat is begrijpelijk, want nog op 12 september 2022 heeft hij tegen omwonenden gezegd dat hij niet de noodzaak inziet van een grootschalig museum bij de steengroeve. (Hetzelfde zei destijds Prof. Jelle Reumer, toenmalig lid van het TT bestuur.) Verder noemde de architect dat in het gebouw een horecavoorziening komt. Maar de voorzitter van TT heeft op 25 november 2022 in De Twee Bruggen gezegd dat er alleen een koffievoorziening in het museum zal komen. Hoe zit het nu eigenlijk: wel of geen HORECA? Zelfs daarover wordt geen duidelijkheid gegeven.

Treurig dus, uiterst treurig deze mislukte show. De wethouder sprak weer eens over een slechtweertvoorziening voor toeristen (ja heus!) en verder over procedures, terwijl dat juist zijn zwakste punt is. Noch hij, noch iemand van TT getuigde van een visie op de keuzes en de haalbaarheid van dit dure prestigeproject.

Een visie werd wel verwoord door een omwonende. Hij wees op de implicaties voor de omliggende natuur vanwege de verkeer-aanzuigende werking van 25.000 auto's naar een museum op deze plek. Daarom is een natuurvergunning nodig en onvermijdelijk leidt dat tot een procedure voor de Raad van State. Een bescheiden bezoekerscentrum bij de steengroeve zou wel kunnen. Maar we willen ook een museum en dat is wel haalbaar met de gewenste uitstraling in het dorp. De spreker wees op de voordelen voor winkels en HORECA als het museum in het dorp wordt gebouwd, met milieuvriendelijk transport naar de groeve.

Tot zover over deze gênante piketpaaltjes show. Wederom geen concrete informatie!

Het TT bestuur weigert ieder overleg over een alternatieve locatie van het museum. Sterker nog, voorzitter en secretaris hebben beiden verklaard zich te zullen terugtrekken als Winterswijk zou besluiten dat het museum in het dorp moet komen. Deze bestuursleden stellen dus de 'vertrouwenskwesitie' en houden het museum als het ware in gijzeling. De Utrechtse professor, heeft zich op dit punt nog op de vlakte gehouden. Hij wil zich beperken tot zijn wetenschappelijke inbreng en lijkt niet te beseffen dat hij als bestuurslid van het stichtingsbestuur medeverantwoordelijk is voor wat TT aanricht. En het vierde bestuurslid van TT is op eigen verzoek wegens omstandigheden non-actief in het bestuur.

Waar bent u mee bezig TT bestuur? We wilden onze economie versterken met dat museum en tegelijk de natuur ontzien. Mag dat niet van u? Meent u dat Winterswijk door een boycot van twee mensen niet in staat is een steengroevemuseum te realiseren in het dorp?

Feitelijk is het overleg met omwonenden nog niet begonnen. In het coalitieakkoord worden mooie woorden gebruikt als 'burgerparticipatie' en 'participatieladder'. Voor het steengroevemuseum zijn het loze woorden. Fracties in de gemeenteraad benadrukken af en toe de plicht tot overleg met de omwonenden van het museum. Dat klinkt politiek heel correct, maar is het niet zo dat die fracties daarmee zichzelf ontlasten van hun plicht als volksvertegenwoordigers om het TT plan te analyseren? Stel je voor, een kritische discussie in de fractie zou de eenheid kunnen verstoren. Men denkt: laat de omwonenden maar de kastanjes uit het vuur halen!

10. TOEKOMST

De discussie gaat tussen de dromers die niets liever willen dan een oogstrelend museum voor slechtweer in het buitengebied, en de wakkeren die rendement willen in het dorp en tegelijk de natuur beschermen. Terwijl TT maar blijft roepen dat de steengroeve zo uniek is, alsof dat het twistpunt zou zijn!

Als het aan de politiek ligt, komt er een museum bij de groeve, want de gemeenteraadsfracties hebben zich verslingerd aan dat prestigeproject. Of het financieel en bestuursrechtelijk haalbaar is, speelt dan geen rol. Dat bleek aan de vooravond van de statenverkiezingen op 15 maart 2023. Maar het ligt niet aan de politiek, tenminste niet aan de politiek van de gemeente. In de bovenstaande secties is dat aangetoond.

Trouwens, in de werkelijke kosten voor een museum bij de steengroeve moeten ook nog de volgende posten worden opgenomen:

- *de kosten voor reconstructie van de Steengroeveweg,
- *de kosten voor updaten van studies ter onderbouwing van het TT plan,
- *onvermijdelijke overschrijding van de bouwkosten,
- *meerkosten voor emissievrij bouwen (als überhaupt de machines daarvoor ter beschikking komen),
- *aanzienlijke tekorten in de exploitatiebegroting, mogelijk oplopend tot 1 miljoen euro in de eerste 10 jaar,
- *veel verborgen kosten voor de tijd van ambtenaren en adviseurs van de gemeente.

Durft de gemeente desondanks de procedure voor gebiedswijziging voor het steengroevemuseum in gang te zetten? Daar is moed voor nodig, want het zal leiden tot imagoschade na afwijzing door de Provincie en de Raad van State. Dan zijn we wel een paar jaar verder wegens de procedures voor de visies en bezwaarschriften, insprekbeurten in de Open Agenda van de Provinciale Staten en verdere acties richting de Gedeputeerden. Allemaal tijdverlies!

De WB lijsttrekker zei in 2022 in de gemeentelijke verkiezingscampagne: Als het in 2024 niet voor elkaar is, moeten we dat steengroevemuseum schrappen. Inderdaad is het TT dossier met stip het langstlopende dossier van onze gemeente. Terra Temporalis wordt Terra Aeternalis, aanzienlijk langer dan het dossier over die spoorwegovergang op de Geversweg.

Game changer

'Tob niet, het komt toch anders', die spreuk hing geborduurd in kruissteekjes bij oma boven de radio. Tegenwoordig noemen we het een game changer, als er iets gebeurt dat alles verandert. Inderdaad in de steengroeve! Wat is er aan de hand?

In de afgelopen winter werden de hellingen van de steengroeve bedekt met een laag aarde. Die aarde vormde de toplaag op een perceel boven een kalklaag, die Sibelco wil ontginnen. De aarde moest worden afgevoerd op het eigen terrein en de manager heeft gekozen voor storing op de hellingen van de groeve. Daardoor zijn de karakteristieke kalkrotsformaties niet meer zichtbaar, behalve nog een beetje aan de noordwestzijde van de kuil, vanuit het geplande museum zijdelings rechts te zien. Maar het algehele zicht wordt gedomineerd door een massieve aarden wal rondom de groeve. Daaronder zijn de karakteristieke kalkrotsen verdwenen. Wat ontzettend jammer, de steengroeve was altijd zo mooi! Dat is nu voorbij en daarom heeft een museum hier weinig meer te zoeken. Het is een game changer. Met een aarden wal voor je neus kun je Winterswijk niet op de wereldkaart zetten.

Politici en andere dromers moeten zelf maar eens komen kijken. Dan zien ze dat het sprookje onder de grond is verdwenen. De strijd is beslecht. Op het slagveld kan de site-manager van Sibelco de partijen uitnodigen voor een verzoeningsceremonie met omfloerste trom. De pers erbij; BOOS en TT gaan hun strijdbijlen ritueel begraven onder de laag aarde, terwijl de gemeenteraad toekijkt. Twee TT bestuursleden maken hun aftreden bekend en krijgen een stukje pyriet cadeau. Gemeenteraadfracties geven alsnog een reactie op de petitie die in januari aan de Raad is aangeboden – excuses – en de wethouder spreekt een dankwoord aan het lot en de voorzienigheid.

Daarna gaan we allemaal terug naar de tekentafel. Na rijp beraad en vele commissies verder zal de gemeente kiezen voor een geologisch museum in de dorpskern, in samenwerking met de VHM (Vereniging Het Museum) en andere organisaties. Daarvoor zijn al suggesties gedaan, zoals een start met een pop-up museum aan het Weurden, of vestiging in een verbouwde Jacobuskerk, of toch nog nieuwbouw in combinatie met de Muziekschool. En het schijnt dat ergens in het centrum nog 2000 m² leeg staat. Een interessant idee is om kleinschalig te beginnen als proef en daarmee ervaring op te doen. Daarna kan worden gekozen voor een definitief museum en bijbehorende kosten.

Jacobuskerk nog te photoshopen

Tegenover de groeve kan de bestaande schuur worden opgeknapt en ingericht als verzamelplaats voor bezoekers en tevens als 'slechtweer voorziening' in het buitengebied. De belangrijkste inrichting zal bestaan uit een toilet, een koffieapparaat en een zitbankje. Verder uiteraard kaarten, plattegronden en informatie over de steengroeve, inclusief dit zwartboek.

De opties voor samengaan van de VHM (Vereniging Het Museum) met het nieuwe museum zullen in de plannen worden besproken. De reeds bestaande steengroeve- en geologische verzamelingen van de VHM vormen een prima begin van de collectie.

De belangrijkste vragen zullen zijn:

- *willen we het concept verbreden van steengroeve- tot geologisch museum?
- *wat wordt de organisatievorm voor de voorbereiding en realisatie?
- *willen we meteen met een fullscale museum starten of eerst als proef een pop-up museum om ervaring op te doen (zoals een briefschrijver in de krant voorstelde)?
- *welke locaties komen in aanmerking? In de Jacobuskerk na een schitterende en oogstrelende verbouwing? Of op de plaats van de oude leegstaande panden aan het Weurden, die al bezit zijn van de gemeente? Of bij de Muziekschool? Of in de Burgemeester Bosmastraat waar ruimte vacant is? Wat zijn verdere mogelijkheden?
- *hoe kiezen we uit diverse fraaie ontwerpen van architecten?
- *moet het koffieapparaat in die schuur ook decafé kunnen bieden?

11. CONCLUSIES

1. Musea hebben velerlei functies, ook in een dorp als Winterswijk. De planning van een nieuw museum houdt de belofte in van een belangrijke aanvulling daarop. De locatie, functies en inrichting ervan moeten zeer zorgvuldig worden overwogen.
2. Toerisme biedt zowel kansen als bedreigingen. Het draagvlak voor toerisme in economische, sociale en ecologische zin kan niet onbeperkt worden opgerekt. Dat wordt door het gemeentebestuur onvoldoende ingezien. Het evenwicht tussen kans en bedreiging is zoek in de afwegingen voor het steengroevemuseum.
3. Gebleken is dat de Stichting Terra Temporalis een belemmering vormt voor de kansen om het unieke potentieel van de Winterswijkse steengroeve te realiseren voor een bezoekerscentrum en/of museum.

4. Winterswijk dient zorgvuldiger om te gaan met de karakteristieke waarden van het buitengebied. Van bijzondere waarde zijn het agrarische karakter van het landschap, de natuurwaarden van flora en fauna en cultuurhistorische monumenten. Die waarden zouden ernstig geschaad worden door een museum/bezoekerscentrum bij de steengroeve.

Winterswijk 27 maart 2023

PS. Op dit moment is nog niet bekend wat de invloed van de Statenverkiezingen van 15 maart 2023 zal zijn.